

ROMÂNIA
Înalta Curte de Casație și Justiție
Secția Unite
Intrare dosare RIL nr. 16
Anul 2024 luna 07 ziua 08
Citole

ROMÂNIA



CURTEA DE APEL BRAȘOV

Cabinetul Președintelui

Nr. 630 /39/2024 din 1 iulie 2024

C ă t r e

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În temeiul prevederilor art. 514 Cod procedură civilă și art. 18 alin. 2 din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 3243/2022, vă solicităm să vă pronunțați asupra următoarei probleme de drept, soluționată diferit de instanțele judecătorești: **Dacă prevederile art. 107 alin. 2 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice fac trimitere la regimul general al prescripției, stabilit prin legislația de drept comun aplicabilă în raport de datele concrete ale speței sau instituie un regim propriu al prescripției, derogatoriu de la dreptul comun, ori reglementează un termen imperativ, de 3 ani, în care se acordă/recuperează diferențele, fără a fi incident regimul juridic al prescripției.**

Vă înaintăm copia hotărârii adoptate de colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov, nr. 45 din 3 iunie 2024, însoțită de materialul constituit în legătură cu chestiunea de drept ce face obiectul sesizării, potrivit opisului de documente anexat.

Cu deosebită considerație,

**Președintele Curții de Apel Brașov
Judecător Daniela Niculeasa**



**Prim grefier
Liliana Giurgeștean**

CURTEA DE APEL BRAȘOV
Colegiul de conducereHOTĂRÂREA nr. 45
din 3 iunie 2024

Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov, convocat și întrunit în ședință din 3 iunie 2024 în conformitate cu prevederile art. 7 alin. (1) lit. s) și art. 19 alin. (1) și (2) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 3243/2022, a suplimentat ordinea de zi cu referatul întocmit de președintele secției civile privind sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție cu un recurs în interesul legii asupra următoarei probleme de drept soluționată diferit de instanțele judecătorești: ***Dacă prevederile art. 107 alin. 2 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice fac trimitere la regimul general al prescripției, stabilit prin legislația de drept comun aplicabilă în raport de datele concrete ale speței sau instituie un regim propriu al prescripției, derogatoriu de la dreptul comun, ori reglementează un termen imperativ, de 3 ani, în care se acordă/recuperează diferențele, fără a fi incident regimul juridic al prescripției.***

Problema de drept care a creat practica judiciară divergentă vizează, în esență, posibilitatea acordării/recuperării diferențelor de drepturi de pensie la care face referire textul legal doar pentru ultimii 3 ani anteriori constatării diferențelor între sumele plătite și cele legal cuvenite, chiar dacă perioada totală în care drepturile de pensie au fost greșit stabilite și plătite este mai mare și s-au solicitat, prin acțiune, diferențele pentru întreaga perioadă.

Din referatul președintelui secției civile reies următoarele:

- clarificarea acestei probleme depinde de modul în care este interpretată sintagma „se acordă sau se recuperează, după caz, în cadrul termenului general de prescripție”, deoarece, dacă se apreciază că prin această formulare legiuitorul a înțeles să fie aplicate în această materie regulile generale ale instituției prescripției extinctive, atunci, pentru perioada ulterioară intrării în vigoare a noului Cod civil, instanța de judecată nu poate reduce, din oficiu, perioada de timp pentru care acordă diferențele de drepturi de pensie la cei trei ani anteriori constatării diferențelor, ci doar la cererea pârâtului, cu condiția invocării excepției corespunzătoare, prin întâmpinare sau la primul termen la care părțile sunt citate;

- în celelalte două interpretări, o atare reducere este posibilă și chiar imperativă, indiferent care este atitudinea procesuală a pârâtului;

- întrucât ultimele interpretări conduc la același rezultat, vor fi tratate în continuare împreună;

- cu toate că art. 107 alin. 2 din Legea nr. 263/2010 conține o normă de trimitere la un alt act normativ (în condițiile în care face referire la „termenul general de prescripție”, care nu este reglementat niciunde în cuprinsul legii), nu au fost respectate dispozițiile corespunzătoare (art. 50) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, ceea ce generează, în sine, probleme de interpretare și de aplicare a normei legale în discuție.

Legislația incidentă:

Referatul întocmit de președintele secției civile se întemeiază pe următoarele dispoziții din dreptul intern:

a. Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice:**ART. 107:**

(1) În situația în care, ulterior stabilirii și/sau plății drepturilor de pensie, se constată diferențe între sumele stabilite și/sau plătite și cele legal cuvenite, casa teritorială de pensii

operează, din oficiu sau la solicitarea pensionarului, modificările ce se impun, prin decizie de revizuire.

[...]

(2) Sumele rezultate în urma aplicării prevederilor alin. (1) și (1¹) se acordă sau se recuperează, după caz, în cadrul termenului general de prescripție, calculat de la data constatării diferențelor.

b. Decretul nr. 167 din 10 aprilie 1958 republicat, privitor la prescripția extinctivă:

ART. 3: Termenul prescripției este de 3 ani, iar în raporturile dintre organizațiile socialiste, de 18 luni.

ART. 18: Instanța judecătorească și organul arbitral sunt obligate ca, din oficiu, să cerceteze, dacă dreptul la acțiune sau la executarea silită este prescris.

c. Legea nr. 287/2009 din 17 iulie 2009 republicată privind Codul civil:

ART. 2503: Prescripția dreptului la acțiune privind drepturile accesorii

(1) Odată cu stingerea dreptului la acțiune privind un drept principal, se stinge și dreptul la acțiune privind drepturile accesorii, afară de cazul în care prin lege s-ar dispune altfel.

(2) În cazul în care un debitor este obligat la prestații succesive, dreptul la acțiune cu privire la fiecare dintre aceste prestații se stinge printr-o prescripție deosebită, chiar dacă debitorul continuă să execute una sau alta dintre prestațiile datorate.

(3) Dispozițiile alin. (2) nu sunt aplicabile în cazul în care prestațiile succesive alcătuiesc, prin finalitatea lor, rezultată din lege sau convenție, un tot unitar.

ART. 2512: Invocarea prescripției de partea interesată

(1) Prescripția poate fi opusă numai de cel în folosul căruia curge, personal sau prin reprezentant, și fără a fi ținut să producă vreun titlu contrar ori să fi fost de bună-credință.

(2) Organul de jurisdicție competent nu poate aplica prescripția din oficiu.

(3) Dispozițiile prezentului articol sunt aplicabile chiar dacă invocarea prescripției ar fi în interesul statului sau al unităților sale administrativ-teritoriale.

ART. 2513: Momentul până la care se poate invoca prescripția

Prescripția poate fi opusă numai în primă instanță, prin întâmpinare sau, în lipsa invocării, cel mai târziu la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate.

ART. 2516: Domeniul de aplicare

(1) Dispozițiile prezentului titlu constituie dreptul comun în materia prescripției extinctive.

ART. 2517: Termenul general de 3 ani

Termenul prescripției este de 3 ani, dacă legea nu prevede un alt termen.

d. Legea nr. 24/2000 din 27 martie 2000 republicată privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative:

ART. 50: Trimiterea la alte acte normative

(1) În cazul în care o normă este complementară altei norme, pentru evitarea repetării în text a acelei norme se va face trimitere la articolul, respectiv la actul normativ care o conține. Nu poate fi făcută, de regulă, o trimitere la o altă normă de trimitere.

(2) Dacă norma la care se face trimitere este cuprinsă în alt act normativ, este obligatorie indicarea titlului acestuia, a numărului și a celorlalte elemente de identificare.

(3) Trimiterea la normele unui alt act normativ se poate face la întregul său conținut ori numai la o subdiviziune, precizată ca atare. Când actul ce face obiect de trimitere a fost modificat, completat ori republicat, se face mențiune și despre aceasta.

(4) La modificarea, completarea și abrogarea dispoziției la care s-a făcut trimitere, în actul de modificare, completare sau abrogare trebuie avută în vedere situația juridică a normei de trimitere.

În fapt, pe rolul instanțelor de judecată s-au aflat și se află permanent un număr considerabil de litigii în cadrul cărora se solicită, de către beneficiarii unui tip de pensii dintre cele reglementate de Legea nr. 263/2010, revizuirea pensiei și obligarea caselor județene de pensii la plata diferențelor dintre pensia cuvenită, conform legii, și cea încasată, pentru perioade foarte variate, dintre care unele se încadrează în intervalul de timp la care face referire art. 107 alin. 2 din actul normativ menționat, iar altele sunt mai mari.

Tot astfel, în unele dintre aceste litigii, pârâta Casa Județeană de Pensii Brașov invocă termenul general de prescripție prevăzut de Decretul nr. 167/1958 ori de Codul civil, care este de 3 ani, iar în altele nu.

În jurisprudența Curții de Apel Brașov, dacă pârâta nu invocă excepția prescripției dreptului material la acțiune al reclamantului, s-a apreciat că instanța de judecată nu are posibilitatea legală ca, în cazul în care constată că există diferențe între sumele stabilite și/sau plătite și cele legal cuvenite, să reducă intervalul de timp pentru care acordă aceste diferențe la cei 3 ani anteriori constatării diferențelor (care este data formulării unei cereri de revizuire pe cale administrativă sau direct în instanță), întrucât art. 107 alin. 2 din Legea nr. 263/2010 face trimitere la un termen general de prescripție și, implicit, la întregul regim al prescripției extinctive din dreptul comun, respectiv Decretul nr. 167/1958 sau Legea nr. 287/2009 privind Codul civil.

Verificând jurisprudența altor instanțe de judecată s-a constatat existența unei practici neunitare la nivel de țară, fiind identificate în acest sens două opinii:

1. Într-o primă orientare, s-a apreciat că textul legal face trimitere la regimul general al prescripției, așa cum este reglementat la un moment relevant într-o cauză, ceea ce face aplicabil regimul juridic al prescripției reglementat de Decretul-lege nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă, sau de Legea nr. 287/2009 privind Codul civil.

În această opinie, dacă la momentul de la care se solicită plata diferențelor nu era în vigoare Legea nr. 287/2009, se aplică, în completarea art. 107 alin. 2 din Legea nr. 263/2010, prevederile Decretului nr. 167/1958, iar instanța de judecată trebuie să verifice din oficiu dacă este împlinit termenul de prescripție, însă numai pentru pretențiile anterioare datei de 01.10.2011 când a intrat în vigoare noul Cod civil.

Pentru pretențiile ulterioare acestei date sunt incidente dispozițiile art. 2512 – 2513 Cod civil, iar prescripția nu poate fi invocată din oficiu de către instanță, putând fi opusă numai de cel în folosul căruia curge și numai în primă instanță, prin întâmpinare sau, în lipsa invocării, cel mai târziu la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate. De asemenea, pârâatul are, potrivit art. 2507-2511 Cod civil, posibilitatea de a renunța la prescripție.

Astfel, în situația în care casele teritoriale de pensii nu invocă excepția prescripției în termen, diferențele de drepturi de pensie se acordă și pentru o perioadă mai mare de 3 ani anterioară constatării diferențelor. Dimpotrivă, dacă se invocă de către pârâtă excepția prescripției în condițiile impuse de Codul civil, drepturile de pensie se acordă doar pentru o perioadă de 3 ani anterioară constatării diferențelor.

În sensul acestei opinii au fost indicate, cu titlu exemplificativ, următoarele hotărâri:

A. Hotărâri definitive:

1. Sentința civilă nr. 1895/2021 a Tribunalului Alba, definitivă ca urmare a respingerii, ca tardiv, a apelului prin decizia nr. 631/2022 a Curții de Apel Alba Iulia;
2. Sentința civilă nr. 1512/2021 a Tribunalului Hunedoara, definitivă ca urmare a respingerii apelului pârâtei prin decizia nr. 1239/2022 a Curții de Apel Alba Iulia;
3. Decizia civilă nr. 374/2023 a Curții de Apel Galați;
4. Decizia civilă nr. 3734/2023 a Curții de Apel Galați;
5. Sentința civilă nr. 109/2023 a Tribunalului Vrancea, definitivă ca urmare a respingerii apelului pârâtei prin decizia civilă nr. 623/2023 a Curții de Apel Galați;
6. Decizia civilă nr. 446/2024 a Curții de Apel Cluj;
7. Decizia civilă nr. 452/2024 a Curții de Apel Cluj;
8. Decizia civilă nr. 2191/2023 a Curții de Apel Ploiești;

9. Decizia civilă nr. 357/2021 a Curții de Apel Oradea;
10. Sentința civilă nr. 356/2022 a Tribunalului Bihor, definitivă ca urmare a respingerii apelului pârâtei prin decizia civilă nr. 1464/2022 a Curții de Apel Oradea;
11. Decizia civilă nr. 65/2024 a Curții de Apel Iași;
12. Decizia civilă nr. 186/2024 a Curții de Apel Iași;
13. Sentința civilă nr. 1299/2023 a Tribunalului Vaslui;
14. Decizia civilă nr. 681/18.04.2022 a Curții de Apel Brașov;
15. Decizia civilă nr. 330/28.02.2023 a Curții de Apel Brașov;
16. Decizia civilă nr. 1939/05.12.2022 a Curții de Apel Brașov;
17. Decizia civilă nr. 792/12.05.2022 a Curții de Apel Brașov;
18. Decizia civilă nr. 430/10.03.2022 a Curții de Apel Brașov;

B. Hotărâri nedefinitive:

1. Sentința civilă nr. 2848/2023 a Tribunalului Alba;
2. Sentința civilă nr. 2815/2023 a Tribunalului Alba;
3. Sentința civilă nr. 2814/2023 a Tribunalului Alba;

2. Într-o a doua orientare jurisprudențială s-a apreciat că textul legal menționat instituie un regim propriu al prescripției, derogatoriu de la dreptul comun, acordarea sau recuperarea sumelor neputând depăși termenul de 3 ani.

Întrucât Legea nr. 263/2010 are caracter special și a intrat în vigoare la data de 01.01.2011, iar noul Cod civil, care a schimbat regimul juridic al prescripției, a intrat în vigoare la data de 01.10.2011, deci ulterior, având în vedere și prevederile art. 67 alin. 3 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative (referitoare la evenimentele legislative implicite care nu sunt recunoscute în cazul actelor normative speciale ale căror dispoziții nu pot fi socotite modificate, completate sau abrogate nici prin reglementarea generală a materiei, decât dacă acest lucru este exprimat expres), s-a apreciat că noul Cod civil nu ar putea modifica regimul prescripției instituit de textul în discuție, ce are caracter special.

O variantă a acestei opinii este în sensul că, textul legal menționat instituie un termen imperativ de 3 ani în care se acordă sau se recuperează diferențele de drepturi de pensie rezultate prin aplicarea primului alineat al art. 107 din Legea nr. 263/2010, ceea ce nu atrage regimul juridic al prescripției, întrucât norma legală analizată face trimitere în mod expres doar la termenul general de prescripție și nu la întreaga instituție a prescripției extinctive, vizează un rezultat concret (acordarea sau recuperarea sumelor), instituind și o regulă proprie privind calculul termenului (regresiv, începând de la data constatării diferențelor).

Norma legală menționată este imperativă și, în consecință, se apreciază că nu se poate deroga de la aceasta, acordarea sau recuperarea sumelor neputând depăși termenul de 3 ani calculat din oficiu, regresiv, de la data constatării diferențelor.

Art. 107 alin. 2 din Legea nr. 263/2010 reglementează chestiuni de interes general cu efect asupra bugetului de asigurări sociale, iar nu doar raporturi dintre particulari, astfel încât menținerea caracterului de ordine publică al normelor care reglementează prescripția în materia asigurărilor sociale de stat este pe deplin justificată.

Formularea textului supus interpretării este păstrată aceeași încă de la momentul în care prescripția era calificată ca fiind o instituție juridică de ordine publică a cărei norme trebuiau aplicate din oficiu. Menținerea acestei dispoziții în vigoare cu aceeași formulare și după intrarea în vigoare a Noului Cod civil, care modifică regimul juridic al prescripției, fără însă ca reglementarea în discuție să conțină dispoziții distincte nici în privința duratei termenului de prescripție și nici a momentului de la care acesta începe să curgă, are scopul de a prelua regimul instituit de vechea reglementare în materie de prescripție, în aplicarea căruia dispoziția a fost adoptată în această formă.

În aplicarea regulii conform căreia prescripția trebuie aplicată din oficiu, textul normei indică nu doar momentul de la care termenul de prescripție pentru plata diferențelor începe să curgă, astfel cum sunt dispozițiile de drept comun ale art. 2526 Cod civil, ci și la perioada pentru care diferențele se acordă.